

НАЦІОНАЛЬНА АСОЦІАЦІЯ
АДВОКАТІВ УКРАЇНИ

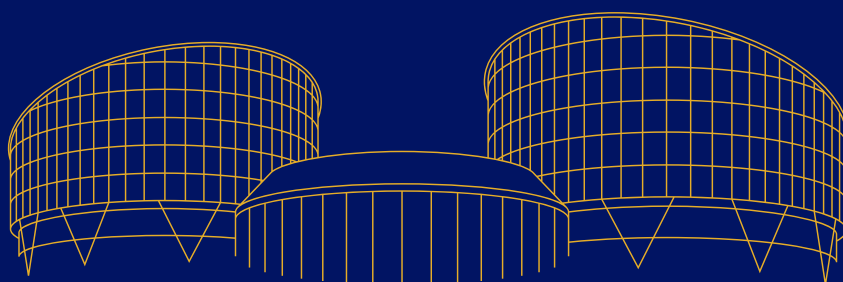
ДАЙДЖЕСТ

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
ЩОДО УКРАЇНИ

за 2025 – 2026 роки:
критерії прийнятності заяв на основі суті справи

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

Комітет НААУ з питань трудового права

2026

ЗМІСТ

<u>1. Явна необґрунтованість заяви (стаття 35 § 3 (а) Конвенції)</u>	<u>3</u>
<u>2. Відсутність суттєвої шкоди (стаття 35 § 3 (b) Конвенції)</u>	<u>12</u>

Матеріал підготувала:

Наталія Черевко, адвокат, медіатор, член ради Комітету НААУ з питань трудового права, член Центру трудового права та соціального забезпечення ВША НААУ

1. Явна необґрунтованість заяви (стаття 35 § 3 (а) Конвенції)

NOGA v Ukraine

заява №45763/20

<https://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-249740>

Дата ухвалення рішення: 19 березня 2026 року

Факти

Справа стосується позбавлення заявниці права власності на земельну ділянку та відсутності ефективного механізму отримання компенсації у зв'язку із цим.

Навесні 2004 року Брюховицька сільська рада Львівської області ухвалила рішення про зміну цільового призначення земельної ділянки, перевівши її з категорії державних лісових земель до земель рекреаційного призначення. Надалі частина цієї ділянки була передана в оренду приватній компанії з правом подальшого викупу.

Паралельно із цим прокурор оскаржив рішення органу місцевого самоврядування, вважаючи, що відповідна земля належить до особливо цінних лісових ресурсів і не могла бути відчужена без участі Кабінету Міністрів України. У 2005 році суд першої інстанції визнав ці рішення незаконними, а у 2009 році ця позиція була остаточно підтверджена судами вищих інстанцій.

Попри наявність судового спору щодо правового статусу земельної ділянки, у грудні 2008 року заявниця придбала частину цієї землі у компанії-орендаря та у 2009 році отримала свідоцтво про право власності. Вона діяла як добросовісний набувач і сплатила вартість земельної ділянки відповідно до умов договору купівлі-продажу.

У 2011 році прокурор, діючи в інтересах держави, ініціював нове судове провадження з метою витребування земельної ділянки з чужого незаконного володіння. Суди встановили, що земля належить до категорії особливо охоронюваних лісових земель і могла перебувати виключно у розпорядженні держави в особі Кабінету Міністрів України.

Відтак позов було задоволено, а право власності заявниці припинено. У 2016 році це рішення набуло остаточного характеру.

Після позбавлення майна заявниця звернулася до національних судів із позовом про відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями органів влади. Вона обґрунтовувала свої вимоги положеннями цивільного законодавства та Конституції України, які гарантують право на компенсацію шкоди, заподіяної незаконними діями державних органів. Заявниця також зазначала, що не має можливості отримати компенсацію від продавця земельної ділянки, оскільки відповідна компанія була ліквідована.

Суди відмовили у задоволенні позову з огляду на те, що орган місцевого самоврядування діяв на підставі чинного на той момент судового рішення, а підстав для відповідальності держави не встановлено. Водночас вони вказали, що заявниця могла б звернутися з вимогами до продавця земельної ділянки. У 2020 році Верховний Суд залишив ці висновки без змін.

У своїй заяві до ЄСПЛ заявниця стверджувала, що була позбавлена майна без будь-якої компенсації внаслідок помилки органів державної влади, а також що вона не мала ефективного засобу юридичного захисту. Суд перекваліфікував її скарги та розглядав справу виключно в контексті статті 1 Першого протоколу до Європейської конвенції з прав людини.

Оцінка Суду

Розглядаючи доводи сторін, Європейський суд з прав людини насамперед підтвердив, що спірна земельна ділянка становила «майно» заявниці у розумінні статті 1 Першого протоколу до Європейської конвенції з прав людини, а її витребування на користь держави становило втручання у право мирного володіння майном.

Суд зазначив, що таке втручання було засноване на законі, зокрема на положеннях статті 388 Цивільного кодексу України, які допускають витребування майна навіть у добросовісного набувача у разі його вибуття з володіння власника поза його волею. Крім того, втручання переслідувало легітимну мету – захист суспільних інтересів, оскільки спірна земельна ділянка належала до особливо охоронюваних лісових земель, які перебувають під спеціальним правовим режимом і можуть перебувати виключно у власності держави.

Ключовим у справі стало питання дотримання справедливого балансу між інтересами заявниці та суспільним інтересом. Суд підкреслив, що у сфері екологічної політики та землекористування держава користується широкою свободою розсуду.

Оцінюючи поведінку заявниці, Суд звернув увагу на сукупність обставин, які свідчили про необхідність підвищеної обачності під час придбання майна. Зокрема, на момент укладення договору купівлі-продажу вже існували судові рішення, якими ставилася під сумнів законність передачі цієї землі у приватну власність; ситуація довкола ділянки була предметом публічного обговорення та широко висвітлювалася у засобах масової інформації; сама земельна ділянка фактично була вкрита лісом, що мало б викликати сумніви щодо можливості її законного відчуження. Додатково Суд врахував, що заявниця придбала землю за ціною, істотно нижчою за її оціночну вартість, що також мало б спонукати її до більш ретельної перевірки правового статусу майна.

У цих умовах Суд дійшов висновку, що заявниця знала або повинна була знати про ризики, пов'язані з придбанням земельної ділянки, та свідомо їх прийняла.

Щодо відсутності компенсації Суд врахував, що національні суди розглянули вимоги заявниці та дійшли висновку про відсутність відповідальності держави, зокрема з огляду на те, що орган місцевого самоврядування діяв на підставі чинного на той час судового рішення. Такі висновки не були визнані свавільними або явно необґрунтованими. Суд також не встановив, що аргументи заявниці були проігноровані національними судами.

У підсумку Суд визнав, що, попри відсутність компенсації, у цій справі було дотримано справедливого балансу між загальним інтересом і правами заявниці. Вирішальним стало те, що вона не проявила належної обачності та прийняла на себе ризики, пов'язані з придбанням спірного майна.

Позиція Суду

Заява є явно необґрунтованою та підлягає відхиленню відповідно до статті 35 §§ 3 (а) та 4 Конвенції.

KRYUK v. UKRAINE

Заяви №50474/20 та 50480/20

<https://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-248856>

Дата ухвалення рішення: 05 березня 2026 року

Факти

Заявники є братами, які проживають у місті Запоріжжі та на момент подій працювали співробітниками міліції. Вони були підозрювані у вчиненні насильницького пограбування, скоєного групою осіб.

8 червня 2017 року заявників було затримано, а наступного дня національний суд обрав їм запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, посилаючись на тяжкість інкримінованих злочинів та ризики переховування, знищення доказів і впливу на свідків. Надалі строк тримання під вартою неодноразово продовжувався під час досудового розслідування та судового розгляду.

10 січня 2018 року кримінальне провадження щодо заявників було передано до суду для розгляду по суті. Надалі питання щодо запобіжного заходу суд неодноразово переглядав.

Окремо заявники скаржилися на умови їх перебування під час судових засідань. Зокрема, у період із січня 2018 року по квітень 2020 року вони разом з іншими обвинуваченими утримувалися у скляній огороженій конструкції (скляній лаві підсудних) у залі суду. За їх твердженням, ця конструкція мала значні розміри, була повністю ізольованою скляними стінами та металевими елементами і використовувалася для всіх слухань у їхній справі. Під час одного із засідань захисник заявників просив дозволити одному із них перебувати поруч з адвокатом у залі суду, однак у цьому було відмовлено.

Оцінка Суду

ЄСПЛ, посилаючись на усталену практику, нагадав, що стаття 3 ЄКПЛ закріплює одну з фундаментальних цінностей демократичного суспільства та містить абсолютну заборону катування, а також нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження або покарання.

Суд повторив, що для застосування статті 3 поводження має досягати мінімального рівня жорстокості, який оцінюється з урахуванням усіх обставин справи, зокрема тривалості, фізичних і психологічних наслідків, а також умов утримання. У контексті заходів безпеки в залі суду Суд також наголосив, що самі собою заходи охорони порядку не повинні досягати рівня, який принижує людську гідність.

Застосовуючи ці принципи до обставин справи, Суд зазначив, що заявники обвинувачувалися у вчиненні насильницьких злочинів, що об'єктивно вимагало підвищених заходів безпеки під час судового розгляду. Їхнє перебування у скляній огороженій конструкції в залі суду саме собою не може автоматично розглядатися як принизливе поводження, на відміну від ситуацій, пов'язаних з утриманням у металевих клітках, які Суд раніше визнавав такими, що порушують статтю 3.

Суд також звернув увагу на фізичні характеристики конструкції та зазначив, що вона забезпечувала достатній простір, вентиляцію та оглядовість, а заявники не надали переконливих доказів того, що умови їх утримання спричинили їм надмірні фізичні або психологічні страждання.

Оцінивши обставини справи в сукупності, Суд дійшов висновку, що умови перебування заявників у скляній лаві підсудних не досягли мінімального рівня жорстокості, необхідного для кваліфікації як поводження, що принижує гідність у розумінні статті 3 Конвенції.

Позиція Суду

Ця частина заяви є явно необґрунтованою та неприйнятною згідно зі статтею 35 §§ 3 (а) та 4 Конвенції.

SKRYVKA V UKRAINE

Заява №50631/15

<https://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-249513>

Дата ухвалення рішення: 05 березня 2026 року

Факти

Заявник є особою, яка отримувала пенсію за віком та одночасно працювала державним службовцем. Його щомісячна пенсія становила 1869,33 гривні, тоді як заробітна плата на посаді державного службовця становила 1654,90 гривні.

У період, що стосується справи, мінімальний прожитковий мінімум для працездатних осіб в Україні поступово зростав: від 1218 гривень станом на 1 січня 2015 року до 1600 гривень станом на 31 грудня 2016 року. Таким чином, як пенсія, так і заробітна плата заявника перевищували встановлений державою прожитковий мінімум.

У 2015 році було ухвалено Закон №213-VIII, який передбачав тимчасове призупинення до 31 грудня 2015 року виплати пенсій пенсіонерам, які працюють на державній службі, а також зменшення на 15% пенсій інших працюючих пенсіонерів. Надалі, у 2015 році, було прийнято Закон №911-VIII, який продовжив дію призупинення виплати пенсій для працюючих державних службовців до 31 грудня 2016 року.

Заявник повідомив, що внаслідок цих змін виплата його пенсії була фактично призупинена на період до 1 січня 2017 року, коли вона була відновлена у зв'язку з подальшими змінами законодавства.

У своїй заяві до Європейського суду з прав людини заявник скаржився, що не мав можливості оскаржити зазначені законодавчі положення у національних судах, зокрема у Конституційному Суді України або адміністративних судах. Він стверджував, що такі обмеження порушили його права за статтями 6 та 13 ЄКПЛ.

Крім того, заявник посилався на статтю 8 Конвенції, вважаючи, що зменшення його доходу негативно вплинуло на його приватне та сімейне життя. Він також стверджував про порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції, вважаючи призупинення виплати пенсії незаконним та таким, що суперечить Конституції України.

Додатково заявник скаржився на дискримінаційний характер заходів, посилаючись на статтю 14 Конвенції та статтю 1 Протоколу №12, зазначаючи, що до працюючих пенсіонерів-державних службовців застосовувалося повне призупинення пенсії, тоді як інші працюючі пенсіонери зазнали лише зменшення виплат на 15 відсотків.

Він також зазначив, що окремі державні органи та посадові особи (зокрема Президент, група народних депутатів, Верховний Суд, Уповноважений з прав людини та парламент Криму) мали можливість ініціювати конституційне провадження щодо оскарження відповідного закону, тоді як він такої можливості не мав.

Оцінка Суду

Уряд України стверджував, що заявник не вичерпав національні засоби юридичного захисту, оскільки не звертався до адміністративних судів із позовом до Пенсійного фонду щодо призупинення виплати пенсії. Уряд також наголошував, що обмеження були законними, тимчасовими та обумовленими складною економічною ситуацією й військовим конфліктом на сході України. Крім того, заявник продовжував працювати державним службовцем і отримував заробітну плату, а також міг припинити державну службу та поновити отримання пенсії.

Суд зазначив, що не вважає за необхідне окремо вирішувати питання щодо вичерпання національних засобів захисту, оскільки заява у будь-якому випадку є неприйнятною.

Щодо продовження призупинення пенсійних виплат Законом №911-VIII Суд встановив, що заявник звернувся до ЄСПЛ із пропуском шестимісячного строку.

Суд нагадав свою практику, відповідно до якої в українській правовій системі особа фактично не мала можливості через національні суди домогтися скасування закону. Тому шестимісячний строк починався з моменту набрання чинності відповідними законодавчими змінами. Оскільки Закон №911-VIII набрав чинності 1 січня 2016 року, а скарга щодо нього була подана пізніше ніж через шість місяців, ця частина заяви була визнана неприйнятною як подана поза строком.

Стосовно призупинення виплати пенсії у 2015 році на підставі Закону №213-VIII Суд погодився, що мало місце втручання у майнові права заявника у значенні статті 1 Протоколу №1. Водночас Суд дійшов висновку, що це втручання було передбачене у законі, переслідувало легітимну мету стабілізації економічної ситуації та не було непропорційним. Суд врахував складну економічну ситуацію в державі, пов'язану з військовим конфліктом, а також те, що заявник продовжував отримувати заробітну плату як державний службовець, яка перевищувала прожитковий мінімум. Призупинення пенсійних виплат мало тимчасовий характер, і заявник не був позбавлений можливості припинити державну службу та отримувати пенсію.

Суд також відхилив скаргу на дискримінацію, зазначивши, що державні службовці не перебували у ситуації, подібній до інших пенсіонерів, які не працювали на державній службі, а тому різниця у ставленні була об'єктивно виправданою.

Щодо скарг на неможливість оскаржити законодавчі зміни до Конституційного Суду або адміністративних судів Суд нагадав, що стаття 6 Конвенції не гарантує права на доступ до суду, який має повноваження скасовувати закони, прийняті парламентом. Крім того, стаття 13 Конвенції не вимагає існування національного засобу юридичного захисту для оскарження законів як таких на підставі їх невідповідності Конвенції.

Позиція Суду

Заяви є явно необґрунтованими у значенні пункту 3 (а) статті 35 Конвенції та має бути відхилена відповідно до пункту 4 статті 35 Конвенції.

OBORZHYTSKYI v. UKRAINE

Заява №. 2966/24

<https://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-249074>

Дата рішення: 5 лютого 2026 року

Факти

Заявник 14 грудня 2018 року звернувся до суду цивільної юрисдикції з позовом до приватної особи про стягнення майна. Справу тривалий час розглядали в порядку цивільного судочинства, однак 8 листопада 2022 року Нетішинський міський суд Хмельницької області закриття провадження, дійшовши висновку, що спір підлягає розгляду в порядку господарського судочинства.

Заявник оскаржив це рішення, проте 20 грудня 2022 року Хмельницький апеляційний суд залишив його без змін. Згодом, 31 травня 2023 року, Верховний Суд також підтвердив правомірність закриття провадження у цивільній справі.

Паралельно 26 грудня 2022 року заявник звернувся до апеляційного суду з клопотанням про передачу справи за належною юрисдикцією до господарського суду, посилаючись на положення статті 256-1 Цивільного процесуального кодексу України. Однак 16 листопада 2023 року суд першої інстанції остаточно відмовив у задоволенні цього клопотання, обґрунтовуючи своє рішення практикою та тлумаченням відповідної норми, наданими Верховним Судом.

Після цього заявник самостійно звернувся до належного суду: у лютому 2024 року він подав позов до Господарського суду Хмельницької області. 1 травня 2024 року цей суд розглянув справу по суті та відмовив у задоволенні позову.

Оцінка суду

Розглянувши всі наявні матеріали, Суд вважає, що заявнику не було перешкод у доступі до суду.

Зокрема, Суд зазначає, що після належного подання заявником позову до компетентного суду – Господарського суду Хмельницької області – його було розглянуто та винесено рішення по суті.

Позиція Суду

Суд вважає, що ця скарга є явно необґрунтованою та має бути відхилена відповідно до пунктів 3 та 4 статті 35 Конвенції.

SILI V. UKRAINE

Заява №41980/18

<https://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-248781>

Дата рішення 22 січня 2026 року

Факти

Заявник є особою, засудженою до довічного позбавлення волі. У своїй заяві він скаржився, зокрема, з посиланням на статті 8 та 10 Конвенції на обмеження його доступу до телефонного зв'язку та Інтернету під час відбування покарання у місцях позбавлення волі.

Відповідно до статті 110 Кримінально-виконавчого кодексу України ув'язнені мають право за власний рахунок здійснювати необмежену кількість телефонних розмов із зовнішнім світом, а також користуватися Інтернетом під контролем адміністрації установи виконання покарань. У цьому ж положенні передбачається, що конкретний порядок реалізації цих прав визначає Міністерством юстиції України.

Зазначений порядок деталізується у Правилах внутрішнього розпорядку пенітенціарних установ, затверджених Міністерством юстиції. Ці правила, зокрема, встановлюють обмеження щодо тривалості телефонних розмов: для забезпечення можливості доступу до зв'язку для всіх ув'язнених одна розмова не може перевищувати 15 хвилин. Крім того, доступ до телефону організовується за попереднім записом – адміністрація установи формує відповідні графіки на підставі письмових заяв ув'язнених.

Оцінка Суду

Заявник скаржився за статтею 8 Конвенції на те, що адміністрація установи виконання покарань, на його думку, всупереч національному законодавству, обмежила доступ до телефонного зв'язку, дозволяючи лише один дзвінок кожні чотири дні (за винятком вихідних і свят), при цьому тривалість кожного дзвінка становила не більше 15 хвилин. Крім того, він скаржився за статтями 8 та 10 Конвенції на обмежений доступ до Інтернету, зокрема на те, що користування ним було можливе лише у спеціально відведених кімнаті за попереднім записом, а також на низьку якість інтернет-з'єднання.

Суд нагадав свою усталену практику, відповідно до якої стаття 8 Конвенції не гарантує ув'язненим право здійснювати телефонні дзвінки як таке, особливо якщо їм доступні інші засоби зв'язку, наприклад листування. Якщо адміністрація установи надає можливість телефонного зв'язку, вона має право встановлювати певні обмеження, зважаючи на умови функціонування пенітенціарної системи, зокрема через спільне користування засобами зв'язку та необхідність забезпечення порядку і безпеки. Аналогічно стаття 8 не гарантує права на доступ до Інтернету, особливо якщо існують альтернативні способи підтримання зв'язку із зовнішнім світом.

Суд також підкреслив, що позбавлення волі неминує супроводжується обмеженнями у сфері спілкування та доступу до інформації. У цьому контексті стаття 10 Конвенції не покладає на державу обов'язку забезпечувати ув'язненим доступ до Інтернету або до конкретних вебресурсів.

Оцінюючи обставини справи, Суд зазначив, що заявник не стверджував про повне позбавлення його можливості телефонного зв'язку чи доступу до Інтернету. Його скарги фактично стосувалися певних незручностей, пов'язаних з організацією доступу до цих засобів зв'язку. Такі обмеження не досягали рівня втручання, яке можна було б визнати порушенням його прав на повагу до приватного життя або на отримання і поширення інформації.

Навіть якщо припустити наявність певного втручання, Суд дійшов висновку, що відповідні обмеження були виправданими та відповідали вимогам Конвенції.

Позиція Суду

Ця частина заяви була визнана явно необґрунтованою та неприйнятною відповідно до статті 35 §§ 3 (a) та 4 Конвенції.

BOYAROV AND OTHERS v. UKRAINE

Заява №79083/17

<https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-249510>

Дата рішення: 3 березня 2026 року

Факти

Справи стосуються оскарження українськими та іноземними заявниками санкцій, запроваджених Україною у 2017 році щодо російських інтернет-ресурсів та соціальних мереж, зокрема сервісів Yandex, VKontakte, Odnoklassniki і Mail.ru.

Перший заявник, громадянин Білорусі, який проживав в Україні, стверджував, що після блокування він втратив доступ до своїх акаунтів, аудиторії та можливості спілкуватися й поширювати інформацію через VKontakte та інші сервіси. Він оскаржив указ Президента до Вищого адміністративного суду України, посилаючись на порушення свободи вираження поглядів за статтею 10 Європейська конвенція з прав людини. Суд відмовив у задоволенні позову, вказавши, що указ був адресований не користувачам, а юридичним особам, щодо яких застосовувалися санкції. Суд також зазначив, що доступ до інтернету загалом залишався відкритим, а обмеження стосувалися лише окремих ресурсів. Верховний Суд пізніше повернув апеляційну скаргу заявника через несплату судового збору.

Другий заявник, колишній військовий, зазначав, що не мав власних акаунтів у соціальних мережах, але використовував їх для підтримання контактів із родичами в Росії. Він також повідомив, що його банк більше не міг використовувати його електронну адресу на mail.ru. Він не звертався до українських судів, вважаючи таке оскарження неефективним через сформовану судову практику.

Третій заявник оскаржив указ Президента як незаконне втручання у його права як інтернет-користувача. Проте Вищий адміністративний суд відмовив у відкритті провадження, вказавши, що указ не створював правових наслідків безпосередньо для нього. Верховний Суд погодився з цим підходом.

Четвертий заявник, адвокат і правозахисник, стверджував, що активно використовував VKontakte, Odnoklassniki та mail.ru як у професійній, так і в особистій діяльності. Після блокування він втратив доступ до своїх контактів, листування та інформації. Він також звертався до судів України, однак його позови були відхилені. У 2020 році після продовження санкцій Верховний Суд уже визнав, що обмеження становили втручання у свободу вираження поглядів заявника, але дійшов висновку, що це втручання було законним, переслідувало легітимну мету захисту національної безпеки та було пропорційним. Суд наголосив, що заявник не був повністю позбавлений доступу до інформації, оскільки міг користуватися іншими подібними сервісами.

Оцінка Суду

Щодо стверджуваних порушень статті 10 ЄКПЛ

Перший заявник стверджував, що російські сервіси були унікальними. Він зазначав, що «ВКонтакте» мав значно ширші можливості пошуку, ніж Facebook, дозволяв шукати користувачів за країною, містом, віком, статтю, освітою чи місцем роботи, а також містив велику аудіо- та відеобазу. Він також називав унікальними Yandex та пов'язані з ним сервіси. Щодо mail.ru заявник підкреслював, що сервіс дозволяв безкоштовно створювати електронні скриньки.

Перший заявник також зазначав, що тривалий час користувався «ВКонтакте» та публікував там критичні матеріали щодо російської влади, які ніколи не видалялися. Він вказував, що навіть якби його персональні дані передавалися російським спецслужбам, це не мало б для нього особливого значення. Хоча заявник визнав можливість обходу блокування через VPN, він наголошував, що це не можна вважати «безперешкодним доступом» до інтернету.

Другий заявник заперечував доводи Уряду та стверджував, що використовував заборонені сервіси для спілкування з родичами та друзями у Росії. Він наголошував, що не міг замінити ці сервіси іншими платформами або користуватися VPN. Також він вважав, що відсутність у нього реєстрації у «ВКонтакте» чи «Однокласниках» не має юридичного значення, оскільки інформацію можна було отримувати і без реєстрації.

Четвертий заявник пояснював, що активно користувався російськими соціальними мережами як для особистого спілкування, так і для професійної діяльності. Через ці платформи він підтримував контакти з клієнтами та колегами, поширював аналітичні матеріали щодо законодавства та судової практики, формувалася власний професійний бренд адвоката і правозахисника. Він також надавав правову допомогу внутрішньо переміщеним особам та мешканцям окупованих територій, які переважно користувалися саме російськими соціальними мережами.

Четвертий заявник зазначав, що mail.ru був його основною електронною поштою та використовувався як сховище для фото, відео й документів. Він стверджував, що після введення санкцій втратив доступ до всіх сервісів одночасно, без перехідного періоду, через що не зміг створити резервні копії накопиченого контенту. За його словами, це змусило його перейти до Facebook і витратити значний час на відновлення аудиторії.

Він також посилався на RFE/RL Inc. and Others v. Azerbaijan, де Суд зазначив, що VPN не усуває наслідків блокування. Крім того, заявник стверджував, що українська влада фактично погрожувала переслідуванням користувачам російських соціальних мереж.

Оцінка Суду

Щодо стверджуваних порушень статті 8 ЄКПЛ

Суд повторив свою усталену практику, відповідно до якої особа може вважатися жертвою порушення лише тоді, коли вона безпосередньо зачеплена оскаржуваним заходом. Конвенція не допускає actio popularis, тобто абстрактного оскарження законодавства без доведення особистого впливу.

Разом з тим Суд зазначив, що особа може скаржитися на закон навіть без індивідуального акту застосування, якщо вона змушена змінити свою поведінку, ризикує переслідуванням або належить до категорії осіб, які безпосередньо підпадають під дію такого законодавства. Суд також визнав, що надмірно широке обмеження певних видів висловлювань може призводити до самоцензури та становити втручання у свободу вираження поглядів.

Суд звернув особливу увагу на природу соціальних мереж, зазначивши, що вони стали невід'ємною частиною сучасного життя, засобом комунікації, отримання та поширення інформації, а також інструментом професійного й комерційного самовираження. Проте сам факт втрати доступу до певної соціальної мережі ще не означає автоматичного набуття статусу жертви у розумінні статті 10 Конвенції.

Щодо другого заявника Суд зазначив, що він не мав акаунтів у «ВКонтакте» та «Одноклассниках» і не пояснив, як саме міг ефективно користуватися цими платформами без реєстрації. Суд також підкреслив, що заявник не довів використання соціальних мереж для участі у суспільних дискусіях чи поширення суспільно важливої інформації. Його скарги стосувалися переважно приватного спілкування. Тому Суд визнав його скарги несумісними *ratione personae* зі статтею 10.

Такого ж висновку Суд дійшов щодо третього заявника, який обмежився загальним твердженням про те, що був «користувачем» відповідних сервісів, але не надав жодних деталей щодо характеру їх використання.

Стосовно четвертого заявника Суд визнав, що Інтернет є одним із головних засобів реалізації свободи вираження поглядів і що блокування цілих сайтів є крайнім заходом. Водночас Суд наголосив на винятковому контексті російсько-української війни та послався на *Ukraine and the Netherlands v. Russia*, де було визнано безпрецедентний характер російської агресії та загрозу, яку становила інформаційна і цифрова війна.

Суд зазначив, що російські інтернет-сервіси могли використовуватися для пропаганди, антиукраїнської діяльності та поширення інформації про українські військові підрозділи. Він також врахував, що спроби української влади домогтися видалення небезпечного контенту були безрезультатними.

Водночас Суд встановив, що четвертий заявник фактично продовжував користуватися заблокованими сервісами через VPN та не довів, що це створювало для нього надмірні труднощі чи витрати. Суд також зазначив, що Україна не криміналізувала саме використання VPN.

Щодо професійної діяльності четвертого заявника Суд визнав, що соціальні мережі можуть бути важливим інструментом професійного просування. Проте заявник не надав конкретних доказів втрати клієнтів, доходів, професійних зв'язків або остаточної втрати контенту. Суд також зауважив, що заявник мав достатньо часу для переходу на альтернативні платформи та зрештою створив професійні сторінки у Facebook, TikTok, Telegram і власний вебсайт.

Суд не погодився з твердженням про унікальність «ВКонтакте», «Одноклассников» чи mail.ru, вважаючи, що ці сервіси були загалом порівнюваними з іншими доступними платформами.

З огляду на це Суд дійшов висновку, що скарга четвертого заявника є явно необґрунтованою.

Щодо першого заявника Суд вирішив не оцінювати його статус жертви, оскільки його заява в будь-якому разі була неприйнятною через невичерпання національних засобів правового захисту.

Позиція Суду

Скарги другого та третього заявників за статтею 10 відхиляються як неприйнятні *ratione personae*.

Скарги четвертого заявника відхиляються як явно необґрунтовані, а скарги першого заявника відхиляються як неприйнятні через невичерпання національних засобів правового захисту.

Скарга четвертого заявника має бути відхилена як явно необґрунтована відповідно до статті 35 §§ 3 (а) та 4.

2. Відсутність суттєвої шкоди (стаття 35 § 3 (b) Конвенції)

SYTNYK v. UKRAINE

Заява №16497/20

<https://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-242999>

Дата рішення: 24 квітня 2025 року

Факти

Заявник, Артем Сергійович Ситник, був директором Національного антикорупційного бюро України (НАБУ) з 2015 року. Справа стосувалася його притягнення до адміністративної відповідальності за нібито отримання неправомірної вигоди у вигляді оплаченого відпочинку для нього та його близьких осіб.

У 2019 році Генеральна прокуратура розпочала провадження щодо можливого порушення заявником антикорупційного законодавства. Воно ґрунтувалося на свідченнях його знайомого Н., який заявив, що оплачував відпочинок заявника та його родини у мисливському заповіднику, а витрати згодом компенсувалися частково або не підтверджувалися документально. Ці дані були передані до поліції та стали основою адміністративного провадження.

Слідство встановило, що заявник двічі відпочивав у зазначеному місці у 2018 – 2019 роках. Органи влади дійшли висновку, що він безоплатно отримав послуги проживання, які кваліфікувалися як «подарунок», заборонений для певної категорії посадових осіб. Вартість «подарунка» була визначена за офіційними тарифами заповідника.

Заявник заперечував обвинувачення, стверджуючи, що він сам відшкодував витрати, а також, що витрати ділилися між кількома сім'ями. Його позицію частково підтримали свідки. Він також заявляв про упередженість суду та політичну мотивованість справи, пов'язуючи її з конфліктами між НАБУ, МВС і Генпрокуратурою.

Суд першої інстанції визнав заявника винним, наклав штраф і постановив конфіскувати «подарунок». Апеляційний суд залишив це рішення без змін. Після цього інформацію про заявника було внесено до Реєстру осіб, які вчинили корупційні правопорушення, що отримало значний суспільний резонанс і політичні коментарі.

Незважаючи на це, заявник продовжив кар'єру в державному секторі, зокрема працював у НАЗК, а згодом в Агенції оборонних закупівель.

Оцінка Суду (щодо прийнятності)

Суд зазначає, що Уряд, хоча й не заперечував застосовність статті 6 § 1 Конвенції у її кримінальному аспекті, водночас стверджував, що заявник не зазнав суттєвої шкоди, а отже, його скарга має бути визнана неприйнятною відповідно до статті 35 §§ 3 (b) та 4 Конвенції. У цьому зв'язку Суд вважає, що зазначені доводи Уряду фактично стосуються питання впливу оскаржуваного провадження на приватне та професійне життя заявника і, відповідно, підлягають розгляду у контексті статті 8 Конвенції. Суд повернеться до цього питання на наступному етапі розгляду справи.

Суд нагадує, що навіть за відсутності заперечень з боку сторін він зобов'язаний з власної ініціативи встановити, чи підпадає провадження під «кримінальний» аспект статті 6 Конвенції, оскільки це питання стосується його юрисдикції *ratione materiae*.

Із цією метою Суд застосовує критерії, викладені в його усталеній практиці, зокрема у справі «Енгель та інші проти Нідерландів», а саме: юридичну кваліфікацію правопорушення у національному праві, характер правопорушення та характер і ступінь суворості можливого покарання. Другий і третій критерії є альтернативними, проте у відповідних випадках Суд може розглядати їх у сукупності.

ДАЙДЖЕСТ ПРАКТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ ЩОДО УКРАЇНИ ЗА 2025 – 2026 РОКИ: КРИТЕРІЙ ПРИЙНЯТНОСТІ ЗАЯВ НА ОСНОВІ СУТІ СПРАВИ

Щодо першого критерію Суд зазначає, що інкриміноване заявникові правопорушення було кваліфіковано у національному праві як адміністративне. Водночас цей фактор не є вирішальним для цілей Конвенції.

Щодо другого критерію Суд зауважує, що норми, застосовані у справі заявника, мали загальний характер і були спрямовані на регулювання поведінки осіб у публічній сфері, зокрема у контексті запобігання корупції. Вони переслідували мету покарання та стримування правопорушень, що свідчить про їх кримінально-правову природу у розумінні Конвенції.

Стосовно третього критерію Суд зазначає, що до заявника було застосовано санкції у вигляді штрафу та конфіскації. Хоча такі санкції не можуть вважатися особливо суворими, вони мають не лише відшкудувальний, але й каральний і превентивний характер.

Беручи до уваги наведене, Суд доходить висновку, що провадження у справі заявника, незважаючи на його адміністративну кваліфікацію у національному праві, має «кримінальний» характер у розумінні статті 6 § 1 і тому він має юрисдикцію *ratione materiae* для розгляду пов'язаної скарги заявника.

Водночас Суд вважає за необхідне визначити, чи зазнав заявник достатньо серйозного втручання у його право на повагу до приватного життя.

Суд констатує, що внаслідок притягнення заявника до адміністративної відповідальності його повне ім'я було внесено та оприлюднено у відкритому Реєстрі корумпованих посадовців без обмеження у часі разом із коротким описом правопорушення та накладеного стягнення. Ця інформація дозволяла легко ідентифікувати заявника. З урахуванням того, що заявник обіймав посаду у сфері протидії корупції, такий захід безпосередньо зачіпав основу його професійної репутації. Суд вважає, що присвоєння заявникові ярлика «корумпований» неминуче мало істотний негативний вплив на його авторитет, особливо з огляду на його тривалу кар'єру та високий професійний статус у цій сфері.

Такий запис не лише шкодив його доброму імені, але й підривав довіру до його професійної діяльності та досягнень. Крім того, пов'язана із цим публічна критика ставила під сумнів його особисті моральні якості та цінності. Отже, Суд доходить висновку, що оскаржуваний захід завдав шкоди як професійній, так і соціальній репутації заявника.

Беручи до уваги характер оприлюдненої інформації, її стигматизуючий характер, необмежений у часі доступ до відповідного реєстру, а також відсутність будь-яких строкових обмежень щодо перебування в ньому даних про заявника, Суд доходить висновку, що заявник зазнав серйозного втручання у здійснення свого права на повагу до приватного життя. Цей висновок не залежить від розвитку його професійної кар'єри надалі. Відповідно, стаття 8 Конвенції є застосовною, а довід Уряду про відсутність суттєвої шкоди підлягає відхиленню.

Позиція Суду

Скарга заявника не є явно необґрунтованою у значенні статті 35 § 3 (а) Конвенції та не підпадає під інші підстави неприйнятності. Отже, вона має бути оголошена прийнятною.

KOROTYUK v. UKRAINE

Заява №74663/17

<https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-222411>

Дата рішення: 19 квітня 2023 року

Факти

Заявниця є авторкою книги, яка була доступна для незаконного завантаження в інтернеті. Справа стосується її скарги на те, що органи влади не провели оперативного та ефективного розслідування з цього приводу, що є порушенням позитивних зобов'язань держави згідно зі статтею 1 Протоколу №1 до Конвенції щодо захисту інтелектуальної власності.

Заявниця із самого початку надала органам влади достатньо конкретну інформацію для проведення розслідування. Вона повідомила дані особи, яка, ймовірно, була пов'язана із вебсайтом, надала номер банківської картки, на яку здійснювалися платежі за незаконне завантаження книги, а також номер телефону, який використовувався для активації доступу через SMS-повідомлення. Крім того, заявниця неодноразово подавала клопотання про проведення конкретних слідчих дій.

Попри наявність цієї інформації розслідування неодноразово припинялося на ранніх стадіях. Першу постанову про закриття провадження було винесено лише на підставі того, що особа, на яку, за твердженням заявниці, був зареєстрований вебсайт, факсом повідомила про свою непричетність. Суд звернув увагу, що жодних додаткових перевірок або спроб перевірити цю інформацію проведено не було.

Національні суди неодноразово скасовували постанови про закриття провадження як передчасні та поверхові. Апеляційний суд міста Києва прямо зазначив, що слідство не вжило всіх можливих заходів для встановлення обставин справи. Аналогічні висновки були зроблені судами і щодо наступних рішень про закриття провадження у 2015 та 2016 роках. Суд підкреслив, що національні суди фактично підтвердили серйозні недоліки розслідування.

Із матеріалів справи вбачалося, що між поліцією, прокуратурою та судами виникла плутанина щодо місцезнаходження матеріалів кримінального провадження. Крім того, заявницю належним чином не повідомляли про процесуальні рішення, зокрема про припинення розслідування у 2016 році.

Щодо конкретних слідчих дій Суд відзначив, що органи влади не забезпечили отримання ключової інформації від банківських установ та компаній, пов'язаних із SMS-сервісом. Хоча заявниця вказала конкретний номер банківської картки та номер телефону, слідство фактично обмежилось формальними запитами і не здійснило наступних кроків після отримання неповної або суперечливої інформації. Суд звернув увагу, що навіть після скасування рішень про закриття провадження нових ефективних слідчих дій практично не проводилося.

Суд також врахував, що справа стосувалася порушення авторських прав в інтернеті, де швидкість реагування є особливо важливою. У цифровому середовищі докази можуть бути швидко знищені або втрачені, а встановлення осіб, причетних до порушення, потребує оперативних дій та міжнародної співпраці. Однак органи влади протягом багатьох років не змогли забезпечити реальний прогрес у розслідуванні.

При цьому Суд зазначив, що заявниця сама проявляла значну активність і намагалася сприяти слідству. Вона подавала численні клопотання, оскаржувала постанови про закриття провадження та навіть самостійно використовувала механізм видалення контенту через систему Google DMCA takedown. Це, однак, не звільняло державу від обов'язку провести ефективне офіційне розслідування.

Оцінка Суду (щодо прийнятності)

Суд насамперед розглянув аргумент Уряду щодо того, що стаття 1177 Цивільного кодексу України, яка передбачає можливість компенсації жертвам нерозкритих злочинів або злочинів, учинених неплатоспроможними правопорушниками, свідчить про виконання державою своїх позитивних зобов'язань.

Водночас Уряд визнав, що відповідний механізм фактично не був імплементований через відсутність спеціального закону, а тому заявниця не мала достатньо визначеного права на компенсацію у значенні статті 1 Протоколу №1.

Суд уточнив, що заявниця не ставила питання про отримання компенсації від держави як такої. Її скарга стосувалася іншого аспекту – нездатності держави забезпечити ефективний захист її авторських прав, зокрема через неналежне розслідування, яке не дозволило встановити осіб, відповідальних за незаконне розповсюдження твору, а отже, й унеможливило надалі пред'явлення приватноправових вимог про відшкодування шкоди до порушників.

Суд підтвердив, що права інтелектуальної власності, включно з авторськими, безумовно, підпадають під сферу захисту статті 1 Протоколу №1. У цій справі не було спору щодо того, що заявниця є авторкою та власницею відповідного твору, а отже, має «майно» у розумінні цього положення. Відповідно, стаття 1 Протоколу №1 є застосовною.

Щодо питання про «значну шкоду» Суд розглянув можливість застосування критерію неприйнятності, пов'язаного з відсутністю істотної шкоди. Він визнав, що теоретично комерційна цінність спеціалізованої юридичної праці могла бути обмеженою. Однак вирішальним було те, що заявниця скаржилася не на розмір потенційних втрат, а на те, що через неефективність розслідування вона була позбавлена можливості встановити сам факт і обсяг шкоди, завданої порушенням її прав. За таких обставин Суд не вважав за можливе відхилити скаргу як таку, що не спричинила значної шкоди.

Позиція Суду

Суд оголошує заяву прийнятною.

Ми дуже цінуємо ваш час, тому хочемо поінформувати про телеграм канал НААУ, на якому лише актуальні новини та заплановані заходи — <https://t.me/InfoUNBA>

Також у вас є можливість першими дізнаватися про всі акредитовані навчальні заходи, цікаві статті колег та огляд правових позицій ВС за допомогою телеграм каналу Вищої школи адвокатури НААУ — <https://t.me/hsaorgua>